

FOL

PLATON'DAN MAO'YA
SİYASET FELSEFESİ

FOL 55

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 55
SİYASET FELSEFESİ 01

PLATON'DAN MAO'YA SİYASET FELSEFESİ
MARTIN COHEN

ÇEVİREN: HAMDİ BRAVO

ÖZGÜN ADI: *POLITICAL PHILOSOPHY/ FROM PLATO TO MAO*
EDİSYON: PLUTO 2008

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-69955-8-3

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: ŞUBAT 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

PLATON'DAN MAO'YA
SİYASET FELSEFESİ

MARTIN COHEN

ÇEVİREN
HAMDi BRAVO

MARTIN COHEN

1964 doğumlu İngiliz felsefeci. Sussex Üniversitesinde okudu. Exeter Üniversitesinde eğitim felsefesi alanında doktorasını tamamladı. Bilim felsefesi ve siyaset felsefesi alanlarında çalışmalarına devam etmektedir. Hâlen Hertfordshire Üniversitesi Felsefe bölümünde görev yapmaktadır.

Başlıca eserleri: *101 Philosophy Problems* (1999), *101 Ethical Dilemmas* (2002), *Wittgenstein's Beetle and Other Classic Thought Experiments* (2004) *Philosophical Tales* (2008) *Paradigm Shift* (2015)

HAMDİ BRAVO

İstanbul doğumlu (1974). Lisans ve lisansüstü eğitimini Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümünde tamamladı (1992-2005).

Collingwood'un tarih anlayışını incelediği yüksek lisans tezini ve Hegel ile Nietzsche'nin siyaset felsefelerini incelediği doktora tezini yazdı. Hâlen Ankara Üniversitesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmakta ve çalışmalarını ahlak ile toplum felsefesi alanlarında sürdürmektedir.

Başlıca eserleri: *İnsanlığa Övgü* (2014).

İÇİNDEKİLER

YENİDEN BASIM İÇİN AÇIKLAMA	11
ÖNSÖZ	13
GİRİŞ:	17
İNSAN TOPLUMUNUN ÖYKÜSÜ	
1	29
PLATON'UN VEJETARYEN CUMHURİYETİ	
2	51
KONFÜÇYÜS'ÜN TERBİYELİ TOPLUMU	
3	68
ARİSTOTELES VE DOĞANIN SIRADÜZENİ	
4	96
MUHAMMED'İN KIYAMET GÜNÜ İLETİSİ	
5	126
MACHIAVELLI'NİN RUH HASTASI DEVLETİ	
6	144
HOBBS'UN KÖTÜCÜL DÜNYASI	
7	163
LOCKE'UN FEODAL ÖZGÜRLÜĞÜ	
8	184
ROUSSEAU'NUN ÖZGÜRLÜĞE ÖVGÜSÜ	
9	205
'KURUCU BABALAR'IN ANAYASAL YÖNERGESİ	

BAY SMITH'İN PARA HAKKINDAKİ KUSURSUZ İNCELEMESİ	10	231
MARX'IN MESİHÇİ MATERYALİZMİ	11	252
MILL'İN İYİMSER LİBERALİZMİ	12	271
DURKHEIM'İN TUHAF BİLİMİ	13	288
FAŞİZMLE FELSEFİ DANS	14	308
HİTLER'İN NEFRET ÖĞRETİSİ	15	334
MAO'NUN KÜÇÜK KIRMIZI KİTAP'I	16	366
SONUÇ: TARİHİN SONU MU?		392
TÜRKÇE BASKI İÇİN SONSÖZ		398
KAYNAKÇA VE İLERİ OKUMALAR İÇİN ÖNERİLER		400
DİZİN		411

YENİDEN BASIM İÇİN AÇIKLAMA

Bu kitap, *Siyaset Felsefesi: Platon'dan Mao'ya* (Pluto Press, 2001) başlıklı önceki çalışmamdan uyarlanmıştır. Pek çok öge bu sebeple biraz tekrardan ibaret görünecek şekilde yeniden kullanılmışsa da bu, önceden kurulmuş bir temeli kullanarak yeni bir şeyi inşa etme fırsatı da olmuştur.

İlk kitapta siyasal bakımdan önemli olanın ne olduğuna ilişkin çok öznel bir görüşü benimsemiş ve ona yoğunlaşmıştım. Şimdi ise, yeni basıma *Kur'an*, Konfüçyüsçü *Konuşmalar* ve Hitler'in *Kavgam*'ıyla ilgili yeni bölümler de ekledim. Hiç şüphesiz, siyaset felsefesini serimlemekten çok başka niyetlerle yazılmış olması muhtemel çalışmaları ele almak, özgün metinleri çarpıtmaktadır. Ne var ki aynı şey, felsefedeki daha geleneksel yapıtlar için de geçerlidir: Bu tür bir kitabın içinde yer almaya uygun hâle getirmek için –yalnızca bir siyaset çalışması olmadığı açık olan– *Devlet*'in büyük kısmınının dışarıda bırakılması gerekir. Hem de Platon'un, bu kitapta da açıkladığım gibi, ideal toplum hakkındaki siyasal irdelemeye çok daha önemli bir hakikatin tasviri olarak yöneldiğini ısrarla iddia etmesine rağmen. Aynı kurgulama ve aynı çarpıtmanın, siyasetin temel yapıtları olan Hobbes'un *Leviathan*'ına ve Machiavelli'nin *Prens*'i ile *Söylevler*'ine de uygulanması gerekir. Bunlar da siyaset çalışmaları olmanın yanında birer tarih, özellikle de –kötü olmakla birlikte– askerlik tarihi çalışmasıdır.

Kitabın sonraki kısmında zorunluluktan dolayı üslup da fazlasıyla değişmiştir; Comte, Weber ve Durkheim'in, hatta Gentile ve Mussolini'nin görece önemsiz çalışmalarının ayrıntılarına odaklanmak yerine, ana fikirlerini ortaya koya-

cak uygun doğrudan alıntılar ve yaklaşık özetlerle yetinerek, ‘düşünceleri’nin daha alışıldık açıklamalarını sunmayı tercih ettim. Bir hedef olarak, bunun ilgi çekici, kolay anlaşılır ve kısa bir biçimde yapılmasına her zaman çaba gösterdim. (Aynı sebeple, üslup ya da akış dikkate alınarak, gerekliyse bazı doğrudan alıntılar yeniden çevrilmiştir.) Aslında ne Hegel ne de Nietzsche siyaset felsefecisi kategorisi içerisine kolayca sığmaz. İkisi de metafiziğin yüce yüksekliklerini siyasetin kirli uygulamalarına tercih ederdi. Ama yazılarının gerçekten hangi alana ait olduğuna okur da karar verebilir. Aynı zamanda bu büyük siyasal metinleri bir tür açılım örüntüsünü ayırt edebilmek amacıyla daha geniş bir şemaya yerleştirmeye çalıştım. Ancak bu, tuzaklarla, Marksizm ve faşizm gibi başarısız kuramlarla –Karl Popper’ın gösterdiği gibi tarihselcilik saçmalığıyla– kirlenmiş bir yoldur.

Bu kitaba ilişkin en gerekli koşullardan biri, her kitapta zaten yaptığı gibi bu kitapta da okurun pek çok şeyi benimsememesidir. Yazılı söz tarafsız, güvenilir ve betimleyici görünür. Yine de her yazar, özellikle de siyaset felsefecisi, zorunlu olarak yalnızca eksik ve güvenilmez bilgilerden çıkardığı bir perspektifi dile getirir. Burada hiç olmazsa farklı görüşlerin geniş bir yelpazesi sunularak, önündekileri değerlendirmek ve yaklaşımlardan birini seçmek için okura bir fırsat tanınmıştır.

Ve son olarak, hep söylendiği gibi, hem Pluto Yayınevi’nden Anne Beech’e zekice önerileri ve kılavuzluğu için hem de her iki basımın düzeltmeni olan Anthony Winder’a profesyonelliği, adanmışlığı ve ‘doğrusunu yapmak’ için gösterdiği tutkusu için bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Bu sefer sanırım neredeyse başardık!

ÖNSÖZ

Bu, siyasal toplumun öyküsüdür. Bazıları öyle olduğuna inanmamızı istese de, evrimsel bir öykü değildir. Teknolojik ilerlemenin öyküsü olmadığı gibi, ekonomik gelişmenin de öyküsü değildir. Bu, binyıllardır ortalarda olan ama değişik kılıklarla karşımıza çıkan birkaç güçlü düşüncenin öyküsüdür. Yalnızca bir avuç yazarın sözleriyle, siyaset felsefesi dilinde anlatılmış bir öyküdür.

Felsefenin bu dalı pratik meselelerle ilgilenir: toplumsal yaşamın düzenlenmesi, hükümetin oluşturulması, yurttaşların rolü ve hakları, devletin ödevleri ve sınırları gibi. Ancak –pek çok büyük filozofun bunların içinde debelenmekten hoşlanmasına rağmen– ayrıntılarla, münferit yönetim biçimlerinin ıvır zıvırıyla boş yere vakit kaybetmez. Siyaset ve toplum felsefesinin tanımlayıcı özelliği, kimi büyük meseleler hakkındaki farkındalık, bunları yanıtlamaya adanmışlık ya da hiç olmazsa bunları dile getirmektir:

Mutluluk nedir? (İnsanın gelişimi?)

Adalet nedir?

Özgürlük nedir?

Ancak kuramsal meseleler bir karara bağlandıktan sonra pratik meseleler ortaya çıkar:

Mutluluk nasıl azamileştirilebilir?

Adalet ve eşitlik en iyi nasıl gerçekleştirilebilir?

İnsan hakları nasıl korunabilir?

‘Siyaset’ sözcüğünün kökeni, pek çok başkası gibi, Antik Yunana dayanır: *Politikos*, şehrin ya da *polis*in işleyişiyle ilgili olandır. Bu anlamıyla siyaset felsefesi, yönetimin en pratik konularıyla ilgilidir. Bundan dolayı Platon’un *Devlet*’i, iyiliğin doğası türünden en karmaşık konuların yanında çeşitli anayasal dizgelerin başarı ve başarısızlıklarını da tartışır. Machiavelli başarılı hilelerin yanında, kale saldırıları ve askerî taktikler; Mill ise özgürlüğün yanında mısır fiyatları hakkında yazar. Ancak bu pratik amaçlara rağmen ‘siyaset felsefesi’ eşitlik, gereksinimler ve çıkarlar, refah ve insan doğası hakkındaki temel sorunlarla ilgilenen daha geniş ve derin bir konu alanını korur. Siyasetin önemli olmasının nedeni budur: Bizim temel parçalarımızdan biridir. Sonraları Durkheim’in da gösterdiği üzere, toplumsal kurallar ve uzlaşımlar aracılığıyla kendimizi tanımlar ve yaratırız.

Burada ele alınan filozofların her biri, ana sorunlardan biri hakkında kendine özgü bir yanıt önermektedir. *Devlet*’inde Platon –bugün pek çok kimse bu düşüncüyü benimsemeye yanaşmayacak olsa da– ‘adalet’ sorununa yönelik bir çözümün çerçevesini çizer; Konfüçyüs bir ödev anlayışı öğütler; Aristoteles ayrımcılığa ilişkin bir gerekçeyi savunur. Hobbes özgürlüğün doğası hakkında –bireysel iktidarın ortaklaşa bütün içerisinde erimesini içeren– özel bir bakış önerir; Locke ise ‘devredilemez’ insan haklarına dair bir akıl yürütmeyi ortaya koyar.

Sonuç olarak bu kitap, ekonomi, felsefe ve sosyolojiyle yetinmeyip siyaset biliminin geniş alanı üzerinde bir tür bütüncül gezinti olarak da hizmet vermeyi amaçlıyor. Bu yolculuk sırasında her bölümün öncesine konmuş zaman çizelgeleri, her kuramı kendi teknik ve toplumsal bağlamı içerisine yerleştiren haritalarımız olacak.

Yol boyunca, zorunluluktan dolayı hızlı hareket etsek de bir uygarlık tarihi oluşturduğu iddia edilebilecek kapsamlı bir güzergâh takip edeceğiz. Uzak Doğu’dan Çin İmparatorluğu ile başlayıp ardından Antik Yunanın şehir devletlerini

GİRİŞ: İNSAN TOPLUMUNUN ÖYKÜSÜ

Marx ve Engels tarafından biraz zorlamayla yeniden ortaya konmuş ‘insan toplumunun, dönemin teknolojilerine ve ekonomik yapısına bağlı olduğu düşüncesi’, beylik bir düşüncedir. Platon neredeyse aynısını *Devlet*’te söyler; Çinliler ve diğer yorumcular da bunu dile getirir. Ne var ki tarih, düşüncelerin yayılması ve insan bilincindeki değişimlerle de ilgilidir. Ortaya çıkışıyla işçilerde sömürü ve yabancılaşmaya karşı duyarlılık uyandırarak kapitalizmden sosyalizme geçişi hızlandırdığı düşünülen *Komünist Manifesto*’nun kendisi, çelişkili görünse de, bunun örneğidir.

Manifesto hiçbir zaman çok okunmasa da düşüncelerinin kıtaları aşan ve monarşileri, rejimleri deviren güçlü yankıları olmuştur. Aynısı John Locke ve Thomas Paine gibi kişiler tarafından savunulmuş liberal yurttaşlık ve eşitlik düşünceleri için, hatta Hegel ve Nietzsche’nin seçkinciliği ve otoriterliği için de geçerlidir.

Felsefenin alternatif öyküsünde, toplumun biçimi ekonomiden çok etik tarafından, teknolojiden çok psikoloji tarafından belirlenir. Bu, Platon’dan Machiavelli’ye, Weber’den Durkheim’a kadar bütün büyük siyasal tasarımlarda karşımıza çıkan bir ögedir.

Ne var ki insan toplumunun öyküsündeki bu iki yanı zıtlılaştırmak yerine, bunları birbirine koşut götürmek daha iyidir. Bu nedenle bu kitaptaki her bölüme, filozofların hakkında yazmaya giriştiği dünyaya ait ‘temel olayları’ anımsatarak başladım.

Siyaset bilimleri genellikle tarihsel bir derinlik sunar, bu nedenle bizim de bu geniş perspektifi benimseyip insan top-

lumunun öyküsünün ilk kısmını kısaca anımsatarak başlammamız uygun olur. İnsan türü çok uzun zamandır –‘insan’ı nasıl sınıfladığınıza göre değişse de en azından iki milyon yıldır– var; ancak insan toplumu görece daha yeni. Aslında bir milyon ile 12.000 yıl aralığında varlığını güçlükle sürdürdüğü ve ortaklaşa yaşamı oluşturan şeylerin çok az değiştiği anlaşılıyor. Kurallar yok, gelenekler, yasalar yok, toplumsal yapı yok. Öyle anlaşılıyor ki toplumsal yaşam ancak son Buz Çağının bitişiyle birlikte, aşına olduğumuz türden kısmen arzu edilir, kısmen başarılı kısmen de ürkütücü çeşitli biçimleriyle gelişmeye başladılar.

Yaklaşık 12.000 yıl önce buzun yerini iyi bir iklime ve uygun koşullara bırakmasının ardından, muhtemelen hayvan dünyasındaki değişimlerle de uyumlu olarak, çiftçilik ve ilk yerleşik topluluklar –verimli ovalardaki ya da eski ormanlardaki mantarlar misali– ortaya çıktı ve beraberinde pek çok yeni toplumsal talebi getirdi. Tahminen 100 aileden oluşan bu erken ‘toplumlar’, toplumsal ve tinsel toplantılar için kullanılan merkezdeki halka ait bir yapı etrafında öbeklenmiş basit yapılarda yaşayan gruplardı. –Psikologlar da birebir temelli toplumsal ilişkileri ancak 500 kişinin altındaki gruplarda sürdürebileceğimizi belirtmektedir–. Bu toplumların çoğu, yalnızca doğadaki doğurganlığa değil insan formundaki doğurganlığa da tapınan, dişil bir karaktere sahip görünmektedir. En eski taş heykelciklerin bazıları hamiile kadınları temsil etmektedir. Kiminde anneanne topluluğun, anne ailenin reisiydi. Özellikle Kuzey Çin’de bugün bile bu eski biçimi sürdüren çok sayıda topluluk yaşamaktadır.

Falcılık hem mağara resimlerinde hem de daha önceki diğer yazıt türlerinde ve asıl olarak da toplumsal örgütlenmede büyük bir rol oynamıştır. Akabinde yakılacak olan kemik parçaları üzerine tanrıların niyetleri hakkında ipucu vermelerini bekleyerek simgesel işaretler koyma uygulaması, ilk sözcüklerin bazıları hakkında kanıtlar bırakmıştır. O zamanki din adamları tarafından bu kutsal kemiklere

ZAMAN ÇİZELGESİ:
CANİ DRUIDLERDEN ATİNA
DEMOKRASİSİNE

MÖ. 3400 CİVARI

Britanya'da, aslında en başta ahşaptan yapılmış olan Stonehenge'in inşası başlamıştır. Druidler tarafından içinde toplu idamlar veya intiharların da yer aldığı gizemli ve karışık ayinler gerçekleştirilmiştir.

MÖ. 750 CİVARI

Lidyalılarla birlikte madeni parayı kullanan ilk halk olan Yunanlılar tarafından ünlü ve ünsüz harfler için farklı imler barındıran ilk tam hakiki alfabe geliştirilmiştir. –İlk kağıt paralar için 17. yüzyılın ortalarına, yani MS. 1658 yılında Stockholm'deki basılışlarına kadar beklemek gerekecektir–.

MÖ. 420 CİVARI

Yazının ilk kullanımlarından bir diğeri de güçlü dinsel eserler kazandıran öğretilerin derlenmesi içindir. *Ramayana*, Hinduizmin temel metni hâline gelir. Geleneksel olarak Musa'ya atfedilen ve Hristiyan *İncil*'inin ilk beş kitabını oluşturan İbrani *Torah*'ı bu dönemde yazılır.

MÖ. 399

Platon'un hocası ve ilham kaynağı olan Sokrates, törelere aykırı düşünceleri nedeniyle birinci Atina demokrasisi tarafından idam edilmiştir.

I PLATON'UN VEJETARYEN CUMHURİYETİ

Kendisinden sonraki bütün felsefenin Platon'a düşülmüş dipnotlardan ibaret olduğu söylenir ve bu siyaset felsefesi için kesinlikle doğrudur. Ancak Platon'un düşüncelerinin büyük kısmı, vejetaryen matematikçilerden oluşan gizemli bir tarikat kurmuş Pythagoras'ın tekrarıdır aslında. Toplumun kökeninin gerçekte kişisel çıkar olduğunu öne sürer. Zenginlik peşinde koşmak herkesi güdülese de yöneticileri –koruyucuları– gütmemelidir. Platon toplum için iki temel tehdit olduğunu düşünür: Biri askerî karşılık gerektiren dışsal tehdit, diğeri de siyasal karşılık gerektiren içsel tehdit. Yönetici sınıfın sadece meziyetleri nedeniyle orada bulunması, görevlerini yapmanın getireceği doyum ve iyi düzenlenmiş bir toplum yaratmak dışında hiçbir karşılığı kabul etmemesi sağlanarak iç tehditler en aza indirilir.

1.1. Bağlam

Söylendiği gibi insan toplumunun kökenleri eski çağların sisleri arasında belirsizleşmiş olsa da kesinlikle Avrupa dışında, muhtemelen eski Afrika kültürlerinde hâlâ mevcuttur. Yazılı kayıtları bulunan ilk kuramlaştırma yalnızca 5.000 yıl kadar ötededir. Ancak bu ilk kültürler ve kayıtlar hiç de ilkel değildir. Çin'de büyük bilgiler Konfüçyüs ve Lao Tzu iyi düzenlenmiş, uyumlu toplumun erdemlerini anlatırken, bugünkü çağdaş Türkiye'nin güneybatı sahil hattında sonradan büyüyerek Küçük Asya'nın şehir devletlerini oluşturacak ticaret limanları kuruluyor ve bunların etkisiyle

DİZİN

A

- adalet 13, 14, 33, 58, 72, 152, 233, 401
Adam Smith 23, 27, 193, 205, 234,
249, 252, 258, 273, 291, 386, 392,
396, 406, 407
ahlak felsefesi 89
ahlaksal değerler 97
Alexander Hamilton 207
Algernon Sidney 164
Amerikan Devrimi 23, 164
Arimneste 68
aristokrasi 24, 81, 134, 135, 158
Aristoteles 14, 35, 47, 48, 53, 66, 67,
68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76,
77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85,
86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 96, 115,
129, 134, 135, 136, 138, 139, 144,
145, 150, 154, 158, 159, 168, 233,
248, 401, 402
arzu 147
Asya yerlileri 85
ateistler 97
Augustinus 146
Aydınlanma 182, 187, 275
Aziz Thomas 136, 144

B

- Bağımsızlar 165, 170
Barbarlar 91
Barclay 176
bencilik 59, 144, 161, 376
Benjamin Franklin 178, 181, 204,
206, 224, 234
Bentham 271, 272, 283, 288, 408, 409
Bernard Crick 133, 403
Bertrand Russell 131, 150, 164
bilgelik 52
Birinci Dünya Savaşı 26, 156, 266,
300, 328, 332, 333, 347, 361, 384
Boston Katliamı 204
burjuvazi 257, 259
Büyük Iskender 70

C

- Calvin 197, 198
Cao Cao 388
Chang Hong 52
Charles Muller 56, 65
Cherokee Kızılderilileri 222, 223
Ch'iu 60
Chuang Tzu 54
Chung Kung 57, 62
Cicero 21
Comte 11, 264, 275, 288, 289, 290,
292, 293
Cromwell 143, 162, 165, 170
Cumhuriyetler 136

Ç

- Çekoslovakya 48, 365
çiftçilik 18
Çin felsefesi 54
Çinliler 17, 66, 124, 270, 386
çocuk bakımı 87

D

- Darwin 254, 269, 286
Darwincilik 344
David Hume 150, 249
demokrasi 46, 65, 78, 80, 81, 126, 135,
139, 140, 158, 283, 289, 336, 346,
351, 372, 376, 380, 389, 395, 411
Demokritos 30, 31, 70, 149, 256,
401
Descartes 288
devlet 11, 14, 17, 21, 30, 31, 32, 33,
34, 35, 38, 43, 49, 53, 71, 77, 81, 90,
155, 159, 161, 162, 189, 213, 227,
308, 327, 331, 332, 351, 353, 357,
382, 401; demokratik ~in zemini 82
diyalektik 312
doğal insan 184, 190
Doğu filozofları 38
Druidler 28
Durkheim 11, 14, 17, 290, 291, 292,

- 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299,
300, 302, 304, 305, 311, 409
- Dük Ai 64
Dük Ting 62
dürüstlük 152
- E
- edebiyat 55, 122, 324, 357, 381, 403
eğitim 59; ~ yöneticileri 87, 88; felsefe -i 41, 319
- Einstein 311
- ekonomi 14, 233, 236, 244, 248,
254, 260, 263, 271, 273, 274, 275,
323, 386, 400, 407, 408
- el-Hârezmî 124
- Elizabeth 319, 322
- Engels 17, 25, 248, 252, 253, 254,
255, 256, 259, 260, 261, 262, 263,
264, 265, 266, 267, 272, 314, 366,
368, 408
- Epikuros 256
- erdem 84; yurttaş -i 141
- eşitlik 13, 14, 17, 77, 79, 81, 82, 153,
156, 169, 190, 253, 257, 262, 283,
328, 336, 384
- eudaimonia 89
- Euripides 82
- Eyüp 98, 155
- F
- F. A. Hayek 284, 400
- falcılık 18
- faşistler 325, 327
- faşizm 12, 26, 308, 309, 311, 315,
324, 325, 327, 328, 331, 333, 410
- faydacı etik 283
- faydacılık 271, 408
- Fenikeliler 19
- Filmer 165, 166
- Fordizm 25
- Fransız Devrimi 179, 250, 263, 309, 405
- Friedrich Engels 25, 252, 267
- Friedrich Hölderlin 309
- Friedrich Schelling 309
- Fu-Hsi 19
- G
- Galileo 70, 145, 146, 149
- Gatling 286
- gelenekler 18, 64, 290, 296, 326
- Gentile 11, 314, 325, 327
- George Mason 206
- George Washington 205, 208, 214, 219
- George W. Bush 217, 226
- G. K. Galbraith 294
- Glaukon 42, 43, 44
- G. Margoliouth 121, 123
- Goethe 201
- Gottfried Feder 347
- güvenlik 139, 151, 153, 199, 210,
298, 363, 405
- H
- Hadrian 66
- halk 21, 197, 198, 347, 353, 365,
376, 380, 382, 390; ~ sağlığı 184
- Harriet Taylor 272
- Hegel 12, 17, 46, 135, 139, 148, 252,
267, 309, 310, 311, 312, 313, 314,
315, 317, 318, 320, 324, 325, 326,
327, 345, 346, 352, 388, 410
- Henry Ford 25, 332
- Herakleitos 31, 397
- Hermias 69
- hicret 101
- Hiero 47
- Hinduizm 28
- Hitler 11, 122, 308, 320, 321, 323, 325,
329, 330, 332, 334, 335, 336, 337,
338, 339, 340, 341, 342, 343, 344,
345, 346, 347, 348, 349, 350, 351,
352, 353, 354, 355, 356, 357, 358,
359, 360, 361, 362, 363, 364
- Hobbes 11, 14, 15, 22, 48, 130, 138, 139,
143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151,
152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159,
160, 161, 163, 169, 174, 175, 177, 181,
186, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 200,
231, 283, 291, 292, 293, 331, 383, 401,
403, 404, 406
- Homeros 71
- Hoover 26
- Horace Walpole 180
- Hölderlin 309, 319
- Hristiyanlar 101, 104, 112, 398
- Hristiyanlık 99, 301, 313
- H. T. Buckle 248
- hukuk 22; doğal ~ 21, 22, 174
- İ
- İbnü'l-Heysen 124
- ilerleme 184
- ilkel insan 235
- insan hakları 13; devredilemez ~ 14

- İslam 95, 98, 402
 iştah 147
 itaatsizlik 81
 İtalyan faşizmi 329
- J**
 Jakobenizm 263
 James Faraday 268
 James Madison 205
 James Wilson 207
 Jane Austen 268
 Japon milliyetçiliği 27
 Jean Jacques 184, 186, 200
 Jim Crow Yasaları 226
 Johnson 185
 Jonathan Swift 182
- K**
 kadın hakları 98, 272, 281
 kadınlar 38, 39, 43, 73, 86, 90, 91, 92, 115, 117, 194, 195, 198, 280, 281, 318, 332, 336, 379, 410
 Kant 315
 kapitalizm 25, 238, 259, 264, 267, 301, 303, 389, 409
 Karanlık Çağ 66, 94
 Karl Popper 12, 42, 308, 396, 400, 401
 Kautilya 66
 Kilise 66, 144, 146
 kitlesel telkin 359
 Kolomb 202
 Kolozyum 21
 komünizm 26, 27, 135, 253, 254, 255, 265, 311, 315, 333, 334, 335, 358, 389; tarihsel ~ 253
 Konfüçyüs 11, 14, 19, 29, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 139, 368, 376, 401, 402
 Konfüçyüsçülük 63, 64, 366, 369
 Korumucular 31, 32, 36, 37, 39, 40, 41, 44, 45, 75, 76, 90
 köle(ler) 92: ~ ticareti 178, 268
 Kölelik 91, 224, 284, 392
 Ksenokrates 69
 Kur'an 11, 99, 102, 108, 109, 114, 402
 Kureyşler 94
- L**
 Lao Tzu 29, 52, 54, 64
 Legalistler 64
 Leviathan 11, 15, 16, 143, 146, 148, 155, 158, 159, 160, 161, 169, 403, 404
 Lewes 23, 178
 liberal: ~ demokrasi 281, 28, 351; ~ yurttaşlık 17
 liberalizm 272, 283, 325, 394, 408
 Lidyalılar 28
 Lloyd George 336, 363
 Locke 14, 15, 17, 19, 22, 23, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 186, 187, 188, 194, 196, 231, 235, 246, 283, 284, 401, 404, 405, 406
 Ludizm 263
- M**
 Machiavelli 11, 14, 15, 17, 22, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 144, 146, 150, 186, 231, 314, 329, 338, 396, 403
 Madison 205
 Magna Carta 22, 162
 Malthusçuluğa 76
 Mao 11, 15, 27, 63, 130, 139, 261, 365, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 399, 411, 412
 Maoizm 27, 366, 367, 369, 370, 376, 378, 387, 389, 411
 Margaret Thatcher 31
 Margoliouth 121, 122, 123
 Marksizm 12, 27, 233, 254, 255, 256, 262, 263, 265, 266, 267, 334, 352, 358, 366, 368, 369, 371, 375, 376, 381, 387, 407, 412
 Marx 17, 19, 25, 32, 33, 46, 48, 51, 135, 171, 231, 248, 249, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 272, 290, 296, 312, 314, 366, 368, 377, 388, 407, 408, 409
 Mary Wollstonecraft 179, 405
 Medici 125, 127, 128
 Mediciler Ailesi 127
 Menes 50
 Meng Wu Po 60
 Midas 74
 Mill 14, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280,

- 281, 282, 283, 284, 285, 286, 288,
290, 316, 393, 397, 408
milliyetçilik 26, 395
mimari 123
mistikler 38
Montesquieu 176, 183, 187
Muhammed 94, 95, 96, 97, 98, 99,
100, 101, 102, 104, 107, 108, 109,
112, 115, 120, 121, 355, 398, 402
Musa 28, 97, 109
Mussolini 11, 314, 325, 326, 327,
328, 329, 330, 331, 333, 410
mülkiyet 37, 41, 75, 76, 168, 169,
173, 181, 188, 194, 199, 200, 207,
234, 249, 258, 260, 261, 264, 275,
289, 375, 383
Müslümanlar 98, 102, 122
müzik 61, 88, 185
- N
nasyonalizm 329
Nasyonel Sosyalizm 334
Nazilerin Yahudi karşıtı uygulama-
ları 329
Nazi uygulamaları 318
Nazizm 309, 335, 346, 363, 411
Newton 70, 180, 233
Nietzsche 12, 17, 131, 139, 148, 160,
295, 304, 315, 316, 317, 318, 319,
320, 321, 322, 323, 324, 329, 331,
346, 410
Nobel 286, 287
NSDAP 336
Nuh 98, 99, 109
- O
oligarşi 45, 46, 78, 134, 135, 158,
175
Oliver Ellsworth 223
Ortaçağ Avrupası 15
Ortodoks İslam 97
Orwell 165
Otto von Bismarck 306
- Ö
özgür insan 256
özgürlük 13, 170, 200, 211, 280,
286, 405; ~ün ilk ilkesi 82
- P
Paine 17, 23, 164, 177, 178, 179,
180, 181, 234, 250, 405
Pangloss 230, 238
Papa 16, 149
Parmenides 31, 397
Pausanias 132
Peloponez Savaşı 30
Pierre Joseph Proudhon 260
Platon 11, 14, 17, 19, 20, 28, 29, 30,
31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,
41, 42, 45, 46, 47, 48, 49, 53, 55, 58,
67, 68, 69, 71, 74, 75, 76, 77, 80, 86,
88, 89, 90, 96, 129, 131, 136, 138,
139, 144, 163, 187, 189, 198, 213,
227, 231, 233, 248, 267, 275, 289,
291, 308, 309, 315, 352, 353, 354,
368, 369, 378, 379, 382, 401, 402
Presbiteryanlar 165
Proksenus 68
Prometheus 345
propaganda 337, 349, 356, 358, 359,
360, 362
Pythagoras 29, 31, 32
- Q
Quakerlar 182
Quan Yanchi 387
- R
Robert Filmer 165
Robert Morris 208
Rodwell 100, 101, 102, 105, 106,
107, 112, 121, 123
Roger Sherman 206
Romalılar 20, 22, 95, 198
Roosevelt 26
Rousseau 19, 180, 183, 184, 185, 186,
187, 188, 189, 190, 191, 192, 193,
194, 195, 196, 197, 198, 199, 200,
201, 235, 264, 276, 293, 294, 305,
323, 361, 378, 392, 396, 405, 406
Royal Africa 171
Rus komünizmi 27
- S
Samuel Johnson 230
Sanayi Devrimi 23, 200, 231, 251,
284, 299
sanayi toplumu 258
savaş sanatı 73
Savonarola 125, 127
Schopenhauer 310, 315, 316, 319,
320, 324, 410
sembolizm 305

- Shih ile Shang 61
sınıf savaşımı 256
sinema 357
Sirakusa 47, 48
sivil yönetim 235
siyasal-dinsel düzenlerin istemleri 97
siyaset: ~ bilimleri 17; felsefesi 13,
14, 29, 96, 163, 166, 197, 228,
344, 362, 407
Siyonistler 341
Skolastik filozoflar 248
Smith 23, 27, 48, 193, 205, 231, 232,
233, 234, 235, 236, 237, 238, 239,
240, 241, 242, 243, 244, 245, 246,
247, 248, 249, 252, 258, 260, 271,
272, 273, 274, 291, 294, 331, 386,
392, 396, 406, 407
Sokrates 16, 28, 30, 31, 32, 34, 35,
38, 40, 42, 43, 44, 46, 47, 49, 291,
317, 324, 402
sosyalist düzen 25
sosyalizm 135, 253, 256, 264, 308,
325, 327, 380
sosyoloji 14
soyul vahşi 276
sözleşme 154
Speusippos 47, 69
SturmAbteilung 336
Sümerler 19
Süvariler Meclisi 176
- Ş
- şiir 39, 40, 78, 88, 108, 121, 122,
387
- T
- Tao 53, 54, 61, 62
Taocular 54, 64
tarım 196, 391
Thomas Aquinas 22, 144
Thomas Edison 306
Thomas Jefferson 181, 208, 209,
211, 219, 224, 405
Thomas Paine 17, 23, 164, 177, 179,
181, 234, 250, 405
Thomas Sydenham 180
toplum(lar): karmaşık-basit ~ 296
tıp 69, 123, 257, 315
ticaret 19, 23, 29, 73, 119, 173, 182,
234, 239, 241, 249, 393, 407
timokrasi 45
- tiyatro 357
toplumcu muhafazakârlar 21
Tsai Wo 64
Tzu Kung 53, 57, 58, 61, 63
Tzu Lu 57, 59, 60
- U
- ulusal bağımsızlık 139
Uygar insan 191
uzay-zaman sürekliliği 311
- Ü
- üstün insan 53
- V
- Václav Havel 49
V. Charles 140
vejetaryen matematikçiler 29
Venedikliler 134
Voltaire 164, 181, 185, 187, 201,
230, 238
- W
- Weber 11, 17, 290, 295, 299, 300,
301, 302, 303, 304, 305, 409
Wen 19
White Hart 178
William Russell 164
Wollstonecraft 179, 180, 405
- Y
- Yabancılaşma 264
Yahudiler 96, 101, 340, 341, 342,
343, 346, 350, 352, 398
Yahudilik 99
yasakoyucu 175
yasama 175, 177, 207, 212, 216, 263
yasayapıcılar 81, 190
Yeni Hegelciler 314
yol 54
Yu 56, 58, 59, 60, 61
Yunanlılar 20, 28, 71, 89, 145, 158,
160, 301
Yunan toplumu 90
yürütme 175, 216
- Z
- Zan Yu 60
Zenginler 195
Zoser 50